

ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНВЕСТИЦІЙ В РЕГІОНИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті досліджується стан та масштаби залучених прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Закарпатті та Україні в цілому. Дослідження ринку прямих інвестицій є актуальним, адже вони є основою для соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. Метою статті є вивчення масштабів залучених прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в регіони України та розподіл прямих інвестицій по видам економічної діяльності в Закарпатській області, дослідити їх вплив на розвиток Закарпатської області. Збільшення обсягів та покращення ефективності залучених прямих інвестицій стають головними факторами економічного розвитку. Для комплексного дослідження прямих інвестицій в Закарпатті слід враховувати сектори економіки, куди ці інвестиційні надходження спрямовані, та динаміку зміни надходжень прямих інвестицій за 2017-2019 роки. Серед всіх залучених прямих інвестицій в економіку країни та регіонів, зокрема Закарпатської області, слід виокремити ті інвестиції, які задіяні у важливі для області види економіки. У статті досліджено, наскільки значущими є залучені прямі інвестиції в сектор промисловості Закарпатської області, інвестиції в який сягають більше 80% від загальної кількості прямих інвестицій за кожен з досліджуваних років. Це є суттєвим показником та показує той факт, що промисловість є ключовим видом економічної діяльності в Закарпатській області. Взявши до уваги специфіку Закарпатської області, доцільно було б збільшувати об'єми прямих інвестицій в рекреаційну галузь регіону. Враховуючи, що з кожним роком, впродовж 2017-2019 років частка прямих інвестицій як в Закарпатській області, так і загалом по Україні зростає, можна зрозуміти, наскільки значущою є дана сфера у майбутньому для економічного розвитку області. Враховуючи, що Закарпаття є прикордонною територією, можна зацентрувати увагу на співпраці з країнами, які межують з областю для збільшення обсягів залучених прямих інвестицій в економіку регіону. Результати, які висвітлені в даному дослідженні, показують значимість залучених прямих інвестицій для розвитку економіки регіону та показують можливості їхнього зростання в майбутньому.

Ключові слова: прямі інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, соціально-економічний розвиток, регіональний розвиток.

ВСТУП

Постановка проблеми. Залучення інвестицій в економіку регіонів є одним з ключових чинників для їх соціально-економічного розвитку, адже інвестиції є умовою для створення нових робочих місць, підвищення рівня життя населення, покращення інфраструктури тощо. Виходячи з цього, можна стверджувати, що для стійкого соціально-економічного розвитку регіонів потрібно нарощувати інвестиційні надходження та покращувати інвестиційну діяльність в регіонах. Здебільшого, саме повна відсутність, або недостатні обсяги інвестиційних надходжень негативно впливають на економічний розвиток регіонів. Різний рівень інвестиційних надходжень в регіони залежить від багатьох чинників, з якими можуть стикатися потенційні інвестори.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи дослідження багатьох вітчизняних науковців щодо залучення інвестицій в економіку регіонів України, варто зазначити, що дана тематика є актуальною як на державному, так і регіональному рівнях. Можна виокремити ряд науковців, які займалися дослідженням інвестицій, серед яких: Бахматюк О. Р., Лещук Г. В., Ткач С. М., Фроліна К. Л. Але, незважаючи на дослідження багатьох науковців, питання, яке стосується залучення прямих інвестицій в регіони України та Закарпатської області зокрема, є актуальним та потребує поглибленого вивчення.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є вивчення масштабів залучених прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в регіони України та розподіл прямих інвестицій по видам економічної діяльності в Закарпатській області, дослідити їх вплив на розвиток Закарпатської області.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Україна в реаліях сьогодення, для того щоб мінімізувати інвестиційні ризики, повинна диверсифікувати інвестиційний портфель, знайти шляхи для залучення прямих інвестицій (акціонерного капіталу), надати потенційним інвесторам державні гарантії та максимально вільні умови ведення діяльності на інвестиційному ринку. На інвестиційну привабливість регіонів впливають як соціально-економічні, так і політичні чинники. Для подолання негативних чинників, які впливають на залучення інвестицій в регіони, потрібно мінімізувати ризики для потенційних інвесторів, як внутрішніх, так і зовнішніх (іноземних). Це сприятиме соціально-економічному розвитку як регіонів, так і держави загалом [7]. До прикладу, інвестор, який вкладає кошти у підприємства, скуповуючи їхні акції, які номіновані у гривневому еквіваленті, повинен розраховувати на можливу девальвацію гривні відносно іноземних валют. Враховуючи нестабільну політичну ситуацію в країні, фінансову кризу, яка починається на світовому

ринку у зв'язку з падінням цін на нафту та пандемією, спричиною вірусною інфекцією COVID-19, ризики вкладання інвестицій практично по всіх економічних аспектах збільшуються не тільки для окремих регіонів України, а і на світовому ринку взагалі.

Розглядаючи кожен регіон, як окрему економічну одиницю, потрібно враховувати, що кожен

з них буде власну інвестиційну політику для залучення інвестицій, яка спрямована на ті сектори економіки, які є домінуючими в регіоні. Загальні дані по кожному з регіонів стосовно надходжень прямих інвестицій (акціонерного капіталу) за 2017-2019 роки зображено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в регіони України за 2017-2019 роки
(млн. дол. США) [4]**

Регіон	2017	2018	2019
Вінницька	198,9	222,5	236,7
Волинська	251,3	256,7	306,6
Дніпропетровська	3 688,2	3 535,5	3 797,6
Донецька	1 116,4	1 289,3	1 399,8
Житомирська	226,8	234,2	246,3
Закарпатська	325,1	343,3	360,9
Запорізька	910,5	900,8	912,9
Івано-Франківська	904,7	894,6	724,0
Київська	1 588,7	1 598,0	1 645,3
Кіровоградська	70,1	69,3	74,7
Луганська	438,0	437,2	447,2
Львівська	930,0	947,8	1 116,3
Миколаївська	206,1	220,6	305,4
Одеська	1 202,6	1 251,7	1 279,3
Полтавська	1 008,8	1 025,9	1 166,0
Рівненська	134,2	130,4	134,6
Сумська	181,5	184,5	198,0
Тернопільська	45,0	100,6	49,5
Харківська	638,3	652,5	762,5
Херсонська	218,5	204,8	245,4
Хмельницька	170,8	200,5	203,0
Черкаська	335,7	329,8	357,2
Чернівецька	42,6	45,6	53,0
Чернігівська	429,6	435,7	442,9
м. Київ	16 343,9	17 393,1	19 344,3
Усього	31606,4	32905,1	35809,6

З даних, наведених в таблиці 1 бачимо, що практично в кожній області України відбувається зростання показників прямих інвестицій в область з кожним наступним роком. Загальна сума прямих інвестицій в Україну у 2017 році становила 31606,4 млн. дол. США, у 2018 році – 32905,1 млн. дол. США, а в 2019 році 35809,6 млн. дол. США [4]. Це свідчить про зростання прямих інвестицій з кожним наступним роком. Враховуючи це, можна констатувати той факт, що економіка України та її регіонів стає більш інвестиційно привабливою з кожним наступним роком.

Що стосується Закарпатської області, то за 2017 рік в економіку області надійшло 325,1 млн. дол. США, що складає 1,03% від загальної суми в Україні; у 2018 році 343,3 млн. дол. США, що становить 1,04% від загального показника, та в 2019 році 360,9 млн. дол. США, 1,01% від суми прямих інвестицій в економіку України відповідно.

Україна та окремі її регіони мають значний інвестиційний потенціал. Вона є одним з найбільших потенційно містких ринків в Європі та володіє багатими природними ресурсами; має високий науково-технічний потенціал, а також володіє значним

сільськогосподарським потенціалом [8]. Для збільшення інвестицій в сектори економіки, необхідно українським органам влади виконувати узгоджену роботу для покращення репутації України для прямих інвестицій, а також створити відповідні умови для їх залучення. Потрібна довгострокова стратегія стимулювання інвестицій. Головне тут створення привабливого інвестиційного клімату та створення міжнародного образу країни як такої, що надає інвестору країні, ніж інші країни, можливості [5].

На регіональному рівні залучення інвестицій все більше залежить від наявності виробничих ресурсів та розвиненої інфраструктури [1]. Реалізація заходів стосовно залучення прямих інвестицій в економіку Закарпатської області сприятимуть розвитку економіки, покращать інвестиційний клімат області, допомагатимуть розвитку міжобласних та міжнародних зв'язків. Найбільш сприятливим чинником для покращення ефективності залучення прямих інвестицій у Закарпатську область є те, що Закарпаття є прикордонною територією. Наявність спільних кордонів з країнами Євросоюзу покращить транскордонну співпрацю, що допоможе залучити

більші обсяги інвестицій в економіку області [2].

Для більш масштабного огляду інвестиційної діяльності в Закарпатській області розглянемо залучення прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку Закарпатської області за видами економічної діяльності у 2017-2019 роках. Найбільші надходження прямих інвестицій в Закарпатській області потрапляють в сектор промисловості, де

надходження збільшилися від 267001,5 тис. дол. США у 2017 році, до 289499,1 тис. дол. США у 2019 році. Від загальної суми прямих інвестицій у економіку Закарпатської області, сектор промисловості займає більше 80% по кожному з досліджуваних років. Прямі інвестиції в інші види економічної діяльності є значно меншими, що зображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці Закарпатської області за видами економічної діяльності за 2017-2019 роки (тис. дол. США) [3]

Вид економічної діяльності	2017	2018	2019
Сільське, лісове та рибне господарство	2698,7	2721,9	2803,4
Промисловість	267001,5	276370,7	289499,1
Будівництво	2137,3	1610,1	1661,8
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	3280,7	8496,2	8527,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	20897,4	20954,9	21198,0
Тимчасове розміщення й організація харчування	6831,3	6627,2	6197,1
Інформація та телекомунікації	12,6	13,0	14,0
Операції з нерухомим майном	13813,3	16332,4	20752,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	313,8	1039,5	1228,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	7378,6	7118,3	6881,6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	671,2	1035,0	1177,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	10,7	11,0	12,3
Фінансова та страхова діяльність	к	к	к
Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування	к	к	к
Освіта	-	-	-
Надання інших видів послуг	-	-	-
Усього	325053,7	343299,7	360883,2

к – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Для стійкого економічного зростання Закарпатської області, окремо можна виділити наявний рекреаційний потенціал регіону, який необхідно розвивати та залучати туди прямі інвестиції. Фактично, рекреаційна сфера є однією з найпривабливіших для інвесторів. Потрібно повною мірою використовувати рекреаційний потенціал області, розвивати туристичну галузь за допомогою відкриття нових туристичних маршрутів, рекреаційних об'єктів і саме в цю галузь залучати прямі інвестиції.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Враховуючи нинішню ситуацію в Закарпатській області та в Україні загалом, можна зробити висновок, що доцільним є збільшувати обсяги залучених інвестицій в регіони країни. Повною мірою потрібно

використовувати географічне положення Закарпатської області, яка межує з країнами Євросоюзу. Це допоможе залученню більшого об'єму прямих інвестицій в економіку регіону. Це, у свою чергу, допоможе насичувати ринок праці новими робочими місцями і в повній мірі використовувати наявні трудові ресурси Закарпатської області. Також не слід забувати про раціональну регіональну та державну політику у плані інвестиційної діяльності, яка повинна максимально заохочувати іноземних інвесторів до вкладання коштів в економіку краю. Активне здійснення інвестиційної діяльності при правильній регіональній політиці допоможе розробити ефективну інвестиційну стратегію регіону, за допомогою якої можна створити сприятливий інвестиційний клімат для залучення інвестицій, зокрема прямих інвестицій, що у свою чергу покращить соціально-економічне становище в Закарпатській області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахматюк, О. Р. Структурно-інституційні аспекти інвестиційної інфраструктури регіону / О. Р. Бахматюк // Економіка та держава. – 2013. – №12. – С. 80-82.
2. Тенденції та характер інвестиційної діяльності в регіоні в сучасних умовах (на прикладі Закарпатської області) / М. В. Гобрей // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. – 2018. – Вип. 1. – С. 76-82. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2018_1_13.

3. Головне управління статистики в Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Лещук, Г. В. Концептуальні детермінанти інвестиційної інфраструктури регіону / Г. В. Лещук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. – Вип. 24. – Т. 2. – С. 20-24.
6. Пілевич, Д. С. Теоретичні аспекти формування інвестиційної політики в Україні / Д. С. Пілевич // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2012. – № 4 (62). – С. 49-56.
7. Ткач, С. М. Управління ризиками інвестиційної діяльності в регіоні: теоретичні основи та прикладні аспекти: монографія / С. М. Ткач. – Львів: ДУ Інститут регіональних досліджень НАН України, 2015. – 234 с.
8. Фроліна, К. Л. Проблеми розвитку та активізації діяльності інвестиційної інфраструктури: регіональний аспект / В. Ф. Семенов, К. Л. Фроліна // Економіка та управління. – 2013. – № 4. – С. 107-111.
9. Химич, О. В. Інвестиції в регіони України: проблеми і тенденції / О. В. Химич // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 767. – С. 233-242.

REFERENCES

1. Bakhmatiuk, O. R. (2013). Structural-institutional aspects of the investment infrastructure of the region, *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 12, 80-82 [in Ukrainian].
2. Gobrei, M. V. (2018). Tendentsiyi ta kharakter investytsiynoyi diyal'nosti v rehioni v suchasnykh umovakh (na prykladi Zakarpat-s'koyi oblasti) [Trends and the nature of investment activity in the region in modern conditions (on the example of the Transcarpathian region)]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2018_1_13 [in Ukrainian].
3. Holovne upravlinnya statystyky v Zakarpat-s'kiy oblasti. Retrieved from <http://www.uz.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Leschuk, H. V. (2017). Conceptual determinants of the investment infrastructure of the region. *Naukovy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, 24, 20-24 [in Ukrainian].
6. Pilevych, D. S. (2012). Theoretical Aspects of Formation of Investment Policy in Ukraine. *Visnyk Chernihiv'skoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu – Bulletin of the Chernihiv State Technological University*, 4 (62), 49-56 [in Ukrainian].
7. Tkach, S. M. (2015). Upravlinnya ryzykamy investytsiynoyi diyal'nosti v rehioni: teoretychni osnovy ta prykladni aspekty. L'viv: DU Instytut rehional'nykh doslidzhen' NAN Ukrayiny [in Ukrainian].
8. Froлина, K. L. and Semenov, V. F. (2013). Problems of Development and Activation of Investment Infrastructure Activity: Regional Aspect. *Ekonomika ta upravlinnia — Economy and management*, 4, 107-111 [in Ukrainian].
9. Khymych, O. V. (2013). Investytsii v rehiony Ukrainy: problemy i tendentsii. [Investments in the regions of Ukraine: problems and trends]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, 767, 233-242 [in Ukrainian].

Гобрей Мария Васильевна. ПРЯМЫЕ ИНВЕСТИЦИИ В РЕГИОНЫ УКРАИНЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье исследуется состояние и масштабы привлеченных прямых инвестиций (акционерного капитала) в Киеве и Украине в целом. Исследование рынка прямых инвестиций является актуальным, ведь они являются основой для социально-экономического развития страны и ее регионов. Целью статьи является изучение масштабов привлеченных прямых инвестиций (акционерного капитала) в регионы Украины и распределение прямых инвестиций по видам экономической деятельности в Закарпатской области, исследовать их влияние на развитие Закарпатской области. Увеличение объемов и повышения эффективности привлеченных прямых инвестиций становятся главными факторами экономического развития. Для комплексного исследования прямых инвестиций в Закарпатье следует учитывать секторы экономики, куда эти инвестиционные поступления направлены, и динамику изменения поступлений прямых инвестиций за 2017-2019 годы. Среди всех привлеченных прямых инвестиций в экономику страны и регионов, в частности Закарпатской области, следует выделить те инвестиции, которые задействованы в важные для области виды экономики. В статье исследовано, насколько значимыми являются привлеченные прямые инвестиции в сектор промышленности Закарпатской области, инвестиции в который составляют более 80% от общего количества прямых инвестиций за каждый из исследуемых лет. Это является существенным показателем и показывает тот факт, что промышленность является ключевым видом экономической деятельности в Закарпатской области. Приняв во внимание специфику Закарпатской области, целесообразно было бы увеличивать объемы прямых инвестиций в рекреационную отрасль региона. Учитывая, что с каждым годом, в течение 2017-2019 годов доля прямых инвестиций как в Закарпатской области, так и в целом по Украине растет, можно понять, насколько значима данная сфера в будущем для экономического развития области. Учитывая, что Закарпатье является пограничной территорией, можно акцентировать внимание на сотрудничестве со странами, которые граничат с областью для увеличения объемов привлеченных прямых инвестиций в экономику региона. Результаты, которые освещены в данном

исследованиями, показывают значимость привлеченных прямых инвестиций для развития экономики региона и показывают возможности их роста в будущем.

Ключевые слова: прямые инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная привлекательность, социально-экономическое развитие, региональное развитие.

Hobrei Mariia V. ATTRACTING DIRECT INVESTMENTS IN THE REGIONS OF UKRAINE AND THEIR IMPACT ON THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE TRANSCARPATHIAN REGION

The article examines the state and scale of attracted direct investment (equity) in Transcarpathia and Ukraine as a whole. Research of the direct investment market is relevant, because they are the basis for social and economic development of the country and its regions. The purpose of the article is to study the scale of attracted direct investment (equity) in the regions of Ukraine and the distribution of direct investment by type of economic activity in the Transcarpathian region, to investigate their impact on the development of the Transcarpathian region. Increasing the volume and improving the efficiency of attracted direct investment are becoming the main factors of economic development. For a comprehensive study of direct investment in Transcarpathia should take into account the sectors of the economy to which these investments are directed, and the dynamics of changes in direct investment in 2017-2019. Among all attracted direct investments in the economy of the country and regions, in particular the Transcarpathian region, it is necessary to single out those investments that are involved in important for the region types of economy. The article examines how significant are the attracted direct investments in the industrial sector of the Transcarpathian region, investments in which reach more than 80% of the total number of direct investments for each of the studied years. This is a significant indicator and shows the fact that industry is a key economic activity in the Transcarpathian region. Taking into account the specifics of the Transcarpathian region, it would be advisable to increase the volume of direct investment in the recreational sector of the region. Given that every year, during 2017-2019, the share of direct investment in the Transcarpathian region and in Ukraine as a whole was growing, we can understand how important this area is in the future for the economic development of the region. Given that Transcarpathia is a border area, we can focus on cooperation with countries bordering the region to increase the amount of direct investment in the region's economy. The results presented in this study show the importance of direct investment for the development of the region's economy and show the possibility of their growth in the future.

Key words: direct investments, investment activity, investment attractiveness, socio-economic development, regional development.

Одержано 15.04.2020 р.



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>